

Åtgärder för att kompensera hushållen för de oskäligt stigande elpriserna

Rysslands krig i Ukraina har på ett radikalt sätt förändrat såväl den säkerhetspolitiska miljön som det ekonomiska läget och de ekonomiska utsikterna i Finland och Europa. För första gången på länge hotas Europa av brist på basförnödenheter – uppvärmning, mat och konsumtionsvaror – vilket också leder till att priserna stiger. Rysslands invasion av Ukraina kommer indirekt att påverka köpkraften och förutsätta exempelvis elbesparingar och ökad energieffektivitet.

I det glest bebyggda Finland där avstånden är långa kan de stigande elpriserna försvåra försörjningen särskilt för låg- och medelinkomsttagare som bor i eluppvärmda egnahemshus eller radhus. Trots att regeringen inte kan kompensera för de stigande elpriserna fullt ut vidtar den riktade åtgärder för att förhindra att oskäliga situationer uppstår. I åtgärderna till stöd för köpkraften beaktas särskilt barnfamiljer med låga inkomster.

Tjänstemannaberedningen som ligger till grund för besluten har gjorts i finansministeriets arbetsgrupp för elpriser. Åtgärderna har också beretts i den tillfälliga ministerarbetsgrupp för elpriser som leds av näringsminister Mika Lintilä. På basis av detta har regeringen beslutat om följande åtgärder för att kompensera hushållen för de oskäligt stigande elpriserna:

Tidsbundet elavdrag och elstöd

Regeringen bereder och genomför ett tidsbundet inkomstskatteavdrag för el. Dessutom bereder och genomför regeringen ett tidsbundet elstöd som riktas till dem som inte kan dra full nytta av elavdraget.

Det tidsbundna elstödet och det tidsbundna elavdraget samordnas vid den fortsatta beredningen så att de inte kan utnyttjas samtidigt. Utgångspunkten för den fortsatta beredningen är att de som omfattas av det tidsbundna elstödet och det tidsbundna elavdraget ska behandlas rättvist.

Eftersom det är exceptionellt svårt att bedöma utvecklingen av energipriserna, förbehåller sig regeringen möjligheten att senare granska åtgärdernas omfattning. Åtgärdshelhetens konsekvenser för inkomstfördelningen utreds i samband med beredningen.

Tidsbundet elavdrag

Ett elavdrag på fyra månader i samband med hushållsavdraget införs. Syftet med avdraget är att ersätta den del av elpriset som överstiger den självrisk som ska fastställas senare för sådana hushåll vars elkostnader blir orimligt höga.

Avdraget bereds så att dess uppskattade effekt på skatteintäkterna är 300 miljoner euro.

Mer exakta grunder för avdraget fastställs under den fortsatta beredningen så att andra grupper än skattebetalarna med de högsta inkomsterna gynnas av avdraget.

Målet är att den skatteskyldige från och med februari 2023 kan ansöka om ett skattekort där avdraget beaktas vid beräkningen av förskottsinnehållningen. Endast en skatteskyldig i hushållet får avdrag i beskattningen på basis av elförbrukningen. Vid verkställandet beaktas genomförbarheten och att ansökan om stöd är enkel.

Tidsbundet elstöd till hushåll med låga inkomster

Regeringen bereder ett separat elstöd som ska införas för de hushåll som inte har möjlighet att utnyttja det tidsbundna elavdraget fullt ut. Syftet är att undvika oskäligen situationer till följd av de stigande elpriserna som äventyrar möjligheterna för en låginkomsttagare att betala sina elräkningar och tillgodose sina övriga grundläggande behov.

För det tidsbundna elstödet reserveras ett förslagsanslag på 300 miljoner euro.

Det tidsbundna elstödet genomförs i princip genom de besparingar som uppstår i produktionsstödet för förnybar energi (inmatningstariffen för vindkraft) till följd av de höjda elpriserna.

Regeringen strävar efter att införa elstödet i början av 2023. Vid verkställandet beaktas genomförbarheten och att ansökan om stöd är enkel.

Sänkning av mervärdesskatten på elenergi till 10 procent

Elpriserna sänks temporärt genom att mervärdesskatten på elenergi sänks till 10 procent under perioden 1.12.2022–30.4.2023. Ändringen minskar skatteintäkterna med uppskattningsvis drygt 200 miljoner euro.

Regeringen strävar efter ett undantag på EU-nivå från bestämmelserna om mervärdesskatten på el så att man tillfälligt kan fastställa en längre mervärdesskatt på el än de andra reducerade mervärdesskattesatserna.

Höjning av bostadsbidraget

Uppvärmningsnormen i bostadsbidraget för pensionstagare höjs från och med den 1 januari 2023 i enlighet med gällande bestämmelser. Uppskattningen av behovet av höjningar på grund av de höjda energipriserna är 57 procent. Uppvärmningsnormen i det allmänna bostadsbidraget och underhållsnormen för egnahemshus höjs med en motsvarande procentsats från och med den 1 januari 2023. Merkostnaderna för 2023 uppskattas till sammanlagt cirka 6,3 miljoner euro.

Fortsatta åtgärder för att sänka elpriset och avhjälpa orimliga situationer

Regeringen söker fortfarande lösningar för att sänka elpriset både på nationell nivå och på EU-nivå och bereder sig på att vid behov avhjälpa orimliga situationer som uppstår i såväl hushållen, företagen som lantbruksföretagen. Samtidigt ser man till att det finns tillräckliga incitament för att spara energi och investera i utsläppsfri energi.

Initiativ till kommissionen om sänkning av elbörsens maximipris

Regeringen lämnar ett initiativ till kommissionen om sänkningen av elbörsens maximipris. Detta ska göras på ett sätt som inte i någon större grad utestänger produktionskapacitet eller förbrukningsflexibilitet från marknaden.

Beredning av en inkomst- och regionbaserad stödmodell

Regeringen har beslutat att före regeringsförhandlingarna våren 2023 bereda en stödmodell som syftar dels till att öka energiskattesystemets klimaträttvisa, dels till att svara på de oskäligen sociala

konsekvenser som följer av topparna i marknadspriserna på el och bränslen. Syftet med beredningen är att skapa en stödmodell där hushållen kan beviljas stöd utifrån inkomst och region. I modellen ska också ingå ett element där en plötslig höjning av marknadspriserna möjliggör utbetalning av automatiskt inkomststöd till hushållen.

Regeringen har redan tidigare beslutat om betydande stöd för att stärka självförsörjningen och produktionen av ren energi. Energisjälvförsörjning och grön omställning stöds för närvarande med betydande investeringsunderstöd i hela Finland. I år har över 650 miljoner euro reserverats för olika energistöd och nästa år finns det fortfarande nästan 300 miljoner euro tillgängligt i stöd.

Effektreserv

För nästa vinter reserveras det effektreserv i enlighet med den gällande planen. Effektreserven tryggar elleveransen vid olika störningar.

Fortsatta utredningar för att främja energisparandet och möjligheterna till flexibilitet

Stora energiförbrukares möjligheter till flexibilitet i efterfrågan ska kartläggas snabbt. Dessutom ska det utredas företagens och hushållens möjligheter till flexibilitet i efterfrågan och energimarknadens möjligheter till utbudselasticitet samt sätten att uppmuntra till dessa. Utifrån kartläggningarna bedöms vilka åtgärder som kan vidtas för att förbättra möjligheten till att spara energi. När det gäller möjligheterna till flexibilitet samarbetar man också med grannländerna (Estland, Sverige). Även behovet av att inrätta en separat forskningsenhet på energimarknaden bedöms.

I samband med energispar kampanjen ökas informationen om topparna i energiförbrukningen och energipriset för att bättre styra konsumtionsbeteendet. Informationen ökar hushållens och företagens möjligheter att spara energi och att få mindre energiräkningar.

Beredning av Windfall-skatten

Det ska beredas lagstiftning om beskattning av elproducenternas oförutsedda vinster. Skatten ska definieras så att förutsättningarna för investeringar i ren energi tryggas. Beskattningen ska med andra ord inte gälla bolag som fungerar enligt den så kallade Mankala-principen.

Avkastningsmålet för offentligt ägda energibolag

Regeringen rekommenderar att kommunerna ger avkastningsmål för de energibolag som de äger på ett sådant ansvarsfullt sätt som situationen kräver.

Förlängning av betalningstiden för elräkningar

Regeringen rekommenderar att energibolagen, på grund av den exceptionella energikrisen och med beaktande av god indrivningssed, beviljar längre betalningstid än vanligt till de konsumentkunder som får stora räkningar.

Information om elstöd och elavdrag

Regeringen rekommenderar att energibolagen i samband med faktureringen informerar om möjligheten att ändra skattekortet i fråga om elavdrag samt om elstödet efter att åtgärderna börjat gälla.

Energirenooveringar

Regeringen säkerställer i samband med tilläggsbudgeten och den kompletterande budgetpropositionen att finansieringen av energiunderstöd för bostadsbyggnader är tillräcklig.

Åtgärder som förbättrar köpkraften

Extra barnbidrag

Regeringen tar in i den tredje tilläggsbudgeten för 2022 finansiering för betalning av ett extra barnbidrag. Bidraget beaktas inte som inkomst i utkomststödets.

Barnbidragets ensamförsörjartillägg

Barnbidragets ensamförsörjartillägg höjs med 5 euro/mån för 2023.

Barnförhöjning inom utkomststödet

Höjningen av utkomststödet grunddel för personer under 18 år höjs med 10 procent för 2023.

Utkomstskyddet för arbetslösa

Barnförhöjningen inom utkomstskyddet för arbetslösa höjs med 20 procent för 2023.

Studiepenningens försörjarförhöjning

Studiepenningens försörjarförhöjning höjs med 10 euro per månad för 2023.

Frysning av läkemedelstaket

I läkemedelstaket görs ingen indexjustering av 2023.

Höjning av det skyddade beloppet vid utsökning

Ett tidsbestämt försök med höjning av det skyddade beloppet vid utsökning inleds för 2023. Målet är att höja det skyddade beloppet vid utsökning så att det ligger på samma nivå som garantipensionen.

Sänkning av mervärdesskatt för persontransporter

Mervärdesskatten för persontransporter sänks till 0 procent under tiden 1-4/2023.

Åtgärder som stärker östra Finlands livskraft

- Banprojekten i östra Finland främjas med 31,1 miljoner euro.
- Antalet studieplatser vid högskolorna i östra Finland utökas och högskolornas forsknings- och utvecklingsverksamhet stärks med 10 miljoner euro.
- Till stöd för ungdomsverksamheten anvisas ett tilläggsanslag på 1 miljon euro.
- Anslaget för främjande av turism höjs med 7,5 miljoner euro bland annat för att förbättra villkoren och tjänsterna för naturturism och friluftsliv.
- Investeringsprojekten för Kutila kanal och ett vildmarksmuseum påskyndas med investeringsfullmakter som medför utgifter under de kommande åren.
- Bevillningsfullmakten för företagets utvecklingsprojekt höjs med 3 miljoner euro och riktas till små och medelstora företag i Södra Karelen och Kymmenedalen.
- Det regionala transportstödet utvidgas till de kommuner där det är möjligt att bevilja det, och för transportstödet reserveras därför tilläggsfinansiering på 0,3 miljoner euro.
- Jobbkanalen Ab förses med ytterligare kapital på 5 miljoner euro.
- Dessutom utreds möjligheterna att införa ett temporärt regionalt transportstöd som beviljas för transport av råvaror.

Sänkta avgifter för småbarnspedagogik

Avgifterna för småbarnspedagogik sänks permanent med 70 miljoner euro. Sänkningen av avgifterna förbättrar situationen för familjer med små och medelstora inkomster och ökar incitamenten för arbete genom att den ekonomiska nyttan av arbetet förbättras.

Stöd för privat vård av barn

Vårdtillägget till stödet för privat vård av barn höjs med 100 euro i månaden.

Kostnader för medlemskap i Nato

Finland har ansökt om medlemskap i Nato. Kostnadseffekterna av Natomedlemskapet bereds och preciseras i samarbete mellan ministerierna. Dessa ska ingå i tillämpliga delar i den kompletterande budgetpropositionen för 2023.

Höjda kostnader för trafikledsprojekt

De höjda kostnaderna för pågående trafikledsprojekt och eventuella tryck på att höja fullmakterna för projekten bedöms i samband med beredningen av den tredje tilläggsbudgetpropositionen för 2022 och den kompletterande budgetpropositionen för 2023.

Stöd till sysselsättningen av personer som flytt kriget i Ukraina

Förutsättningarna för sysselsättning av personer som flytt kriget i Ukraina ska förbättras så att personer som sökt tillfälligt skydd eller annat uppehållstillstånd ska kunna börja omfattas av de kommunala sysselsättningsförsöken innan de får hemkommunsrätt.

En extra årsveckotimme i B1-språket

Regeringen har beslutat utöka språkprogrammet för den grundläggande utbildningen med 1 årsveckotimme i B-språket. Detta innebär att läroplanen för B1-språket förnyas i fråga om hela den grundläggande utbildningens lärokurs. Revideringen av grunderna för läroplanen innebär att målen för undervisningen i B1-lärokursen, det centrala innehållet och bedömningskriterierna ses över. Det utökade antalet undervisningstimmar förutsätter att både förordningen om grundläggande utbildning och statsrådets förordning om mål för och timfördelning i den grundläggande utbildningen ändras. Avsikten är att reformen ska träda i kraft så snart som möjligt, senast hösten 2024.

Förordningen om grundläggande utbildning och statsrådets förordning om mål för och timfördelning i den grundläggande utbildningen bereds och utfärdas i slutet av 2022, och Utbildningsstyrelsen uppmuntras att så snabbt som möjligt inleda revideringen av läroplanen. Efter att Utbildningsstyrelsen har färdigställt de riksomfattande grunderna för läroplanen kan utbildningsanordnarna snabbt börja bereda sina egna läroplaner.

Riksarkivet

Riksarkivets verksamhet ska utvecklas så att verksamheten i Vasa bibehålls.

Servicecentret för kontinuerligt lärande och sysselsättning

Finansieringen till servicecentret för kontinuerligt lärande och sysselsättning ökas med 16,25 miljoner euro för att möjliggöra tilläggsutbildning för omsorgsassistenterna och utbildningsåtgärder för personer som flytt kriget i Ukraina.

Finansiering av tingshusprojekt

Tingshusprojekten i Björneborg, Vanda och Jyväskylä kommer att finansieras med tilläggsfinansiering som ska ingå i planen för de offentliga finanserna 2024–2027.

Utveckling av utbildningen på andra stadiet

Regeringen förbättrar yrkesutbildningens kvalitet och tillgänglighet genom att lämna den regeringsproposition om samarbete mellan yrkesutbildningen och gymnasieutbildningen och om utveckling av finansieringen av läropliktsutbildningen som undervisnings- och kulturministeriet redan berett. Propositionen kan bearbetas utifrån remissvaren. Yrkesutbildningen betraktas även i fortsättningen som en helhet när det gäller läropliktiga och kontinuerligt lärande. Målet är att luckra upp bestämmelserna om tillstånd att ordna yrkesutbildning utifrån tjänstemannaberedningen vid undervisnings- och kulturministeriet.

Propositionen bereds på det villkor att den inte ökar ojämlikheten i fråga om regional utbildningsfinansiering. Gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen utvecklas också som egna utbildningsformer som har sina egna uppgifter.